בח:

שא א מיי׳ פ״ה מהל' מכירה הל"ו סמג עשין פצ טוש"ע חו"מ [סי׳ קלה סעי׳

בן וסי רג סעי ה ב מיי שם פ"ג הל"ח סמג שם טוש"ע שם סי

קלח סעי׳ א: ג ד מיי׳ פ״ט מהל׳ מכירה [הל״א] והל״ב: שגג

מוסף רש"י

פירות לא עבדי חליפין. כל דבר שאינו כלי ואפילו שוה הרבה (ב"מ מד.). אם שוה הרכה (ב"מ מז.). מם מון תבואה בתורת חליפין כמו סודר לקנות בהן שדה או שום דבר בחליפין, לא קנו, והאי כל דבר מפרש ליה דהכל נקנה במנעל (עניל ח.). דבר תורה במנעל (עניל ח.). דבר תורה מעות קונות. מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהס יכול לחזור, דגמרינן מהקדש דכתיב ונתן הכסף וקס לו (חולין פג.) קל וחומר בלוקח מן ההדיוט (ערובין פא:). מן ההדיוט (ערובין פא:). ומשיכה לה קניה (בכודות יג:). שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעליה. שנתת לי מעות עליהן הלכך מוקמינן להו ברשות מוכר כי היכי דלימסר נפשיה עלייהו וניטרח לחלולינהו (ערובין פא:). דחי מוקמת להו לפירי באחריות הלוקח משנתן מעות, אי מתרמי דליקה צבית המוכר שהפירות שם לא טרח לאצולינהו, אצל סתם מושך ממטי להו לניתיה (חולין פג וכעי"ז ב"ם מו:). אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. ולא מצי למיהדר כאילו מסירתו [ויקרא כו יד] ואיש כי יקדיש (וגו') מולא שפמיך תשמור (וגו') (דכרים כג כד) (רשב"ם ב"ב קלג:). בית זה. הקדש לבדק הבית וקדושת דמים הם

תום' ר"י הזקן . מטבע. שלזה מטבע המחליף בשר שור בפרה או . בשר חמור בשור. ס) אי נמי בשר הזכור בשור. שא נכוי (או) בשר חמור בשור, דבשר מקריא פירי 1) ולא בהמה בחייה מקריא פירי ונעשית חליפין, כדתנן בהדיא [ב״מ ק, א] המחליף פרה בחמור ילדה וכן המוכר שפחה וילדה זה אומר ברשותי ילדה וזה אומר ברשותי ילדה. מדנקט גבי פרה מחליף וגבי שפחה מכר אלמא בהמה בחייה נעשית חליפין. ר]אפילו לרב נחמן נעל לאו דוקא אלא להוציא כל דבר שאין עושה בו מלאכתו כגון פירות, ומטבע היינו טעמא דלא עביד חליפין, משום דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלא שהמלכות עביוא ובטלא שהמלכות פוסלתה. ור"ש כתב [בב"מ מו, ב ד"ה הכי, עיי"ש] ה"ג ב", ב די הוכי, כי שן היג כיצד החליף שור בפרה, ול"ג בשר שור דלרב נחמן נעל דוקא כלומר (בהמה ולא כלי) וכלי ולא בהמהו ולא פירות. הזהב [ב"מ מז, א] כמאן . בתבינן וקנינא במנא דכשר למקניא ביה, במנא לאפוקי מדרב ששת, ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע. ולדברי

מטלטלין בעלמא הוו חליפין ולא מטבע אתא לאשמועינן דיקא נמי דלאו מטבע אתא לאשמועינן כו' מאי כילד ה"ל למיתני כילד החליף מעות בפרה ומשני ה"ק וכו' ותרתי אתא לאשמועינן נקט ברישא מטבע והדר אשמועינן שאר מטלטלי ופירי נמי כו' כל מידי דלא הוי

כלי פירי קרי ליה לענין חליפין ומשום דפירי שכיחי נקט פירי ולא אמרינן נעל דוקא כילד החליף שור בפרה פי׳ בשר שור בפרה וכ״ש שור חי דחשיב טפי ודמי לכלי שמשתמשים בו הניחה לרב ששת דחמר פירי עבדי חליפין איכא לחרולי כולה מתניתין בין למאי דסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דתרלינן כל הנישום אלא לר"ג מאי כילד למאי דס"ד מעיקרא ואף למאי דאוקימנא השתא ומשני ה"ק יש דמים שהם כחליפין וכולה מתניתין חדא הוא ובמטבע עסקינן וה"ק כל הנעשה דמים באחר דהיינו מטבע פעמים שדמים הונות כמו חליפין דנעל ואף כשנתנוהו בתורת דמים כילד החליף דמי שור בפרה כלומר מכר לו שור במנה ומשכו ונתחייב לו המנה אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן בדמיו אמר לו הן שמחה לו במנה חמר לו מוכר השור המעות שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה מעות הללו קונים בלא משיכת הפרה כחליפין עכ"ל ויש משנין סוגיה של שמועה זו בשיטה אחרת ומפרשי דר"נ ורב ששת פליגי בפירי דוקא כגון פירות ממש או בשר שור ולא בשאר מטלטלין ומוליכין הסוגיא בתר מאי דס"ד מעיקרא דלמאי דאוקמינן השתא מיתוקמא כר"נ שפיר דמודה הוא בשאר מטלטלין דעבדי חליפין א"כ בשור חי קאמר ר"נ דעבדי חליפין ולאו מילתא היא דטעמא דר"נ מפורש בפרק הזהב

(ב"מ דף מז.) דאמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא משמע דבעינא דוקא נעל אבל כל דבר אחר אפילו שור חי לא עביד חליפין ור"ח ור"י מקיימי פי' זה וההיא דפרק הזהב דקאמר ר"ג נעל אין ר"ל כל דדמי לנעל דהיינו כלים שמשתמשים בהם ושור וחמור גופייהו כנעל דמו ונעשין חליפין אפי׳ למ״ד פירי לא עבדי חליפין ומטעם שפי׳ בקונטרס דדמו לכלים הואיל שמשתמשין בו והוי חזי למלאכהא והשתא הא דפריך לר"נ דאמר פירי לא עבדי חליפין כולה סוגיא קאי למאי דס"ד מעיקרא כמו שפי׳ בקונטרס אבל לרב יהודה דאמר כל הנישום אתי שפיר אפילו לר"ג דאמר כינד החליף שור בפרה ולא בשר שור ומשני ה"ק ר"נ דיש דמים שהן כחליפין והשתח ניחה ליה למאי דם״ד מעיקרא ולמאי דאוקימנא השתא אבל לפי׳ הקונטרם קשה דמשמע מתוך פירושו דגוף השור וגוף הפרה היינו פירות ועלייהו קאמר ר"נ דפירי לא עבדי חליפין א"כ קשה דהא חנן בפרק השואל (שם דף ק.) המחליף פרה בחמור וילדה וכו׳ב אלמא קונה האחד במשיכת חבירו ושייך שפיר חליפין בחמור ופרה ומיהו מלינו למידחי למ"ד פירי לא עבדי חליפין מפרש דמי פרה בחמור וקאי וילדה אחמור אבל עוד קשה די דתנן פרק הזהב (שם דף מו.) פרתך בכמה בכך וכך וחמורך בכמה בכך וכך וקתניג דקני לה לחמור במשיכת הפרה^ד לכך נראה דדוקא בשר שור הוא דחשבינן פירי אבל שור וחמור גופייהו כנעל דמו כדפירשתי לעיל: שמא יאמר לו נשרפו חימיך בעלייה. ואם תאמר אמאי עקרו קניית מעות שהם מדאורייתא לגמרי ותקנו

כיון שזכה זה נתחייב בחליפין שדכה זה דקתני כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור

ש"מ ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמטבע נעשה חליפין מאי כיצד ה"ק יפירות נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה או בשר חמור בשור כיון שזכה זה נתחייב בחליפין הניחא 9לרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין אלא לר"נ סדאמר אפירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר ה"ק יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מ"מס סבר לה כר' יוחנן דאמר סברבר תורה מעות קונות ומה מעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חימיך בעלייה מילתא דשכיח גזרו בה רבנן "מילתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן ולר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין מתרץ כרב ששת אלא אי סבר לה כר"ג דאמר פירות לא עבדי חליפין וממבע לא קני במאי מוקי לה על כרחך כרב ששת ס"ל: בתני רשות הגבוה בכסף ורשות ההדיום בחזקה יאמירתו לגבוה כמסירתו להדיום: גם' ת"ר יכיצד רשות הגבוה בכסף גיובר שנתן מעות בבהמה אפי' בהמה בסוף העולם קנה ובהדיום לא קנה עד שימשוך כיצד יאמירתו לגבוה כמסירתו להדיום האומר ®שור זה עולה בית זה הקדש אפי׳ בסוף העולם קנה יבהדיום לא קנה

דמתני׳ כר׳ יוחנן דאמר כו׳ ומשיכה מדרבנן איתא: שמא יאמר נו. המקבל מעות נשרפו חיטיך אי מתרמי ליה דליקה לא טרח לאצולינהו סבר לא בשריפתן אפסיד ולא בהצלתן אשתכר להכי אוקמינהו ברשותיה להיות הפסד השריפה עליו והשכר לחזור אם נתייקרו דלימסר נפשיה לאלולינהו: במילחא דשריחא. שאר נתינת מעות במקח: מילחה דלה שכיחה. שיהה חייב לו הדמים קודם לכן: משיכה מפורשת. ויליף להיש מאו קנה מיד עמיתך ול"ש לא שכיחא מדשכיחא: הניחא אי סבר לה כרב ששת. דשאר מטלטלין שאינן כלי נעשה חליפין מוקי למתניתין כרב ששת כל הנישום כדאוקימנא דהא אתא לאשמועינן: אלא אי סבר לה כרב נחמן. דאמר נעל דוקא דהוא כלי: ומטבע לא קני. לר"ל מדאורייתא דנימא יש דמים שהם כחליפין לאוקמי אדאורייתא במלחא דלא שכיח כדאוקמה ר"נ היכי מתרץ לה למתניתין בין לדסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דאוקימנא. יש משנין סוגיא של שמועה זו בשיטה אחרת ואמרי פלוגתא דר"נ ורב ששת בפירי דוקא ולא בשאר מטלטלין ומוליכין שיטת הסוגיא בתר מאי דסליק אדעתא מעיקרא דלמאי דאוקימנא השתא מיתוקמא כר"נ שפיר דמודה הוא בשאר 0 מטלטלין ולאו מילתא היא דטעמא דר"ג מפורש בהוהב (דף מו.) דאמר קרא נעל סין מידי אחרינא שי לא וטעמא דרב ששת מלקיים כל דבר[©] בכל דבר ומטבע היינו טעמא דלא עביד חליפין משום דדעתיה אלורתא ולורתא עבידא דבטלהי שהמלכות פוסלתה ואינה כלום: בותבר' רשום הגבוה בכסף. בגמ' מפרש דמעות הקדש קונות: בחזקה. משיכה: אמירסו לגבוה כו'. מפרש בגמרא: לבו' בבהמה. קרבן לבור:

כיון שוכה כו'. אם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין ללוקח במשיכה שמשך

בעל המקח את זה ואשמועינן סדתורת חליפין במטלטלין ולמימר

דאע"ג דליתנהו כלי אלא מטלטלין בעלמא הוו חליפין ולא מטבע

אתא לאשמועינן: דיקא נמי. דלאו מטבע אתא לאשמועינן: מאי

כילד. ה"ל למיתני כילד החליף מעות

בפרה: ה"ק כו'. תרתי אתא

לאשמועינן נקט ברישא מטבע והדר

אשמועינן שאר מטלטלין: ופירי נמי

כו'. כל מידי דלא הוי כלי פירי קרי

ליה לענין חליפין ומשום דפירי שכיחי

נקט פירי: עבדי חליפין. עושין

תורת חליפין ולא אמרינן נעל דוהא:

נשר שור. וכ"ש שור חי 0 דעדיף טפי

דדמי לכלי שמשתמשין בו: הניהה

לרב ששת. חיכח לתרוני למתניתין

. בין למאי דס"ד מעיקרא בין למאי

דתרילנה כל הנישום: הלה לר"ג.

מאי כינד למאי דס"ד מעיקרא ואף

למאי דאוקימנא נמי ליתא. פלוגתא

דרב ששת ור"נ בפרק הזהב (ב"מ דף

מו.): ה"ק יש דמים שהן כחליפין.

כולה מתני׳ חדא מילתא קאמר

ובמטבע עסקינן וה״ק כל הנעשה

דמים באחר דהיינו מטבע פעמים

שדמים קונים כמו חליפין דנעל ואף

כשנתנוהו בתורת דמים: כילד

החליף דמי שור בפרה. מכר לו שור

במנה ומשכו ונתחייב לו זה המנה.

אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן

בדמים א"ל הן שמאה לו במנה או

בפרס אמר לו מוכר השור הרי מעות

שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה

מעות הללו קונים בלא משיכת פרה

כחליפין דכלים: מחי טעמח. שחני

מעות: סבר לה. תנא

שתהא משיכה קונה ולא מעות הוה להו לתקוני שיקנו המעות עם עד המשיכה דהשתא לא מיעקרא קנייה דאורייתא לגמרי וליכא נמי למיחש שמא יאמר המוכר נשרפו חיטיך כיון דמני למיהדר ביה כל כמה דלא משך וי"ל דשמא לפעמים היה הלוקח מושך החיטין ואי לא קנה במשיכה לחודה יאמר למוכר נשרפו חיטיך בעלייה וא"ח השתא נמי כיון דמעות אינן קונות לפעמים יתן הלוקח מעות למוכר קודם שימשוך החיטין ויאמר המוכר נשרפו מעותיך בעלייה וי"ל דלהא ליכא למיחש דלכל הפחות יהא המוכר כשומר חנם דמעות וכספים אין להם שמירה י אלא בקרקעה והתם לא שייך למימר נשרפו מעותיךש: משכו

תוס' עירובין פא. תום' ר"י הזקן (המשר) ממונו לא כ״ש [בכורות יג, א]. נשרפו חיטיך. ולא טרח לאצולינהו והשתא דידע דמצי

דאותיר זוזי בצריפא דאורבנא.

דאמרינן בפרקין דלקמן [שם] יוחנן היא. וליתא כמו שכתבנו בהאיש מקדש [שם]. ואית דמתרצי דהתם הוא בחוב שנתחייב לו שלא מחמת מכר שהלוה לו מעותיו להוציאם, אבל נתחייב מחמת המכר לא להוצאה ניתנו וכמעות בעין הם וקני, (הקנין אינו) [דקנין שאינו] מצוי (ו)לא גזרו חכמים. ואית דמפרשי מפני זאת הקושיא שלא משך עדיין השור כשנתן לו הפרה בדמי השור. והעיקר מה שפירשנו, ואע"ג דהאי ג)אוקימנא למאי דס"ד מעיקרא הוא וקי"ל דאין מטבע נעשה חליפין, אפ"ה הלכתא היא דבכולה תלמודא

ודאי מתני׳ בהמחליף פרה בחמור מתוקמא שהחליף דמי שור בפרה* כי היכי דאמר ויש דמים שהם כחליפין אמאי לא אותיב מינה לרב נחמן דפשטא דמתניי לא משמע הכי. והעיקר מה שפירשנו. וכן פירשו הר״ם (מכירה פ״ה ה״ו, עיו״ש) והרי״ף. הניחא. למאי דקס״ד מעיקרא דאוקימנא למתני׳ דה״ק החליף בשר שור בפרה קא מותיב, אבל לשנויא דרב יהודה לא קשיא דשור ופרה תנן, ואפילו רב נחמן [דס״ל] דפירי לא עבדי חליפין בבהמה בחייה (מודה) כדכתבינן. ור״ש פירש דאף לרב יהודה קא מותיב לרב נחמן דאמר פירי לא עברי חליפין ה״ה לבהמה [ומחוורתא] כדכתיבנא. וא״ת לפי׳ דילן לישני השתא לרב נחמן דה״ק ומטלטלין נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור בפרה. וי״ל דלהא לא איצטריך דהואיל וס״ד דמטבע נעשה חליפין כ״ש בהמה אלא דעדיפא מינה אשמעינן שיש מטבע ניתן בתורת דמים ולא בתורת חליפין שהוא קונה. **כיצד החליף דמי שור**. שמכר לו שור ונעשו הדמים חוב אצלו כשמשך השור אמר לו לוקח פרה יש לי קבל אותה בדמי השור קנה הפרה בכל מקום שהיא כיון שאמר ים אירות המורה בל העובד למור אמור אמור אלים היה אירות בין בין אוהודים בין הוו אירות הבל העובד בהאלבות באחר בין הן, דמילתא דלא שכיח היא שמנית היא מקונת. דעת הדים [שם פ"ז ה"ד] לא שנא מעות בעין או מעות הלוגה כמל שכתבנו בהאיש מקדש [מז, א ד"ה במכר]. איכא מאן דאמר דוקא מעות בעין קונות שהרי ג) עבר עברי נקנה בכסף ואם גופו קנוי בכסף . *נראה דצ"ל דמי פרה בחמור ועי' תוס' כאן סוד"ה ה"ק במש"כ ומיהו מצינו למדחי וכו' (ד"ו).

. צ"ל לא מצי למימר דיש דמים שהו כחליפיו (ד"ו).

ל) [ע' תוס' זכחים יג. בסוף (h ל) [ע עוט וכנוט יג. כטוף ד"ה דיקא נמין, ג) [בכת"י: ופירוס], ג) ב"מ מו: מו., ד) [לעיל ח. ב"מ מו: מו., ה) [בכת"י נוסף: דרב נחמן. וכ"ה בב"מ מו:], 1) [לעיל כו. וש"נ], ז) [עירובין סג: ושם נסמן], **ח**) נדרים כט: ע"ז סג. תמורה כט: ב"מ ו. ב"ב קלג: מוספתא דקדושין פ"א ה"ו [תוספתא ב"ק פ"ד ה"ג ותוספתה דערכין פ"ד ה"ב], ע) חולין קלט. ערכין כ:, י) [בכח"י: ובהדיוט], כ) [לשון רש"י בב"מ: ואשמעינן דמטלטלי ופירי נעשין חליפין. ובחום׳ העתיקו חורת], [החום׳ העתיקו: דחשיב מסי ודמי לכלי וברש"י בב"מ כתב דהגירסא הנכונה בגמי שור בפרה או חמור בשור ול"ג בשרן, מ) [לעיל כו ע"א], נ) [בתום' בהעתקה מרש"י נוסף כאן: דעבדי חליפין א"כ בשור חי קאמר ר"נ דעבדי חליפין], ם) [רות ד, ון, ע) [בתום׳ נוסף: משמע ון, על [פנחט מוסף. משרת דבעינא דוקא נעל אבל כל דבר אחר אפילו שור חי לא עביד חליפין. ועיין רש"ל, ומהרש"א], עסק, נשסן, ל) [ב"מ מה ע"ב], רש"שן, ל) וב"מ מב ע"אן,

מוסף תוספות

ש) [וע"ע חוס' עירובין פא: ד"ה שמא וכו' ביתר ביאור], ק"ה לכאורה עד דבשר מיותר],

ל) [אנ"ל ואף], ב) [מכאן עד מוס"ד ל"ב, ויתכן שיש אחם מסרון או ט"ס], ג) [אנ"ל

אוקימתא],

א. לטעון משוי ולחרוש. מוס׳ ב"ת תו: דהא מטרע ומי חשיר כלי לענין חליפין אע"ג דלא חשיב כלי לענין טומאה עד שיתקננו לשקול בו משקולות. מוס' הלח"ט. ב. זה אומר ברשותי ילדה וזה אומר ילדה כרשוחי במשיכת החמור נקנית הפרה דאי בשמשכו שניהם זה חמור וזה פרה ניחזי ולד ברשותיה וקאמר. מוס' טון. ד. [דקאמר שמ] משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה ודייקינן ש״מ חליפין דמקפיד עלייהו לא הוו חליפין והשתא היאך מדקדק משם דילמא הא דלא קנה משום דפירי לא עבדי . חליפיז. תום' הרא"ש. ורבא חמור בפרה וטלה וכו׳ דלא הוי משיכה מעלייתא אלמא אי לאו הכי קנה וסתמא דמילתא רבא כר״נ רביה ס״ל בפירי דלא עבדי חליפין וקי"ל כותיה. לשנ"ל. ה. ואי לא מותיב להו בקרקע הוי פשיטוחא לגרי וורא כדמוכה

למיהדר טרח לאצולינהו. והא